

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу**

Затверджено

Науково-методична рада ДНУ

від 16.09.2025 № 1

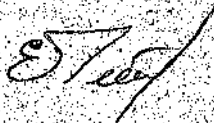
Голова НМР: Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни

**«Міжнародно-правові механізми захисту прав людини»
для підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань К Безпека та оборона
спеціальність КЗ «Національна безпека (за окремими сферами
забезпечення і видами діяльності)»
освітньо-професійна програма «Національна фінансова безпека»
Статус дисципліни: обов'язкова**

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародно-правові механізми захисту прав людини» складена на основі освітньої-професійної програми «Національна фінансова безпека» галузь знань К Безпека та оборона спеціальність КЗ «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджені Вченою радою Університету 29.05.2025 р., протокол №15.

Укладач:

Чернецька О. В., доцент, к. ю. н.,
завідувач кафедри міжнародного права
та права Європейського Союзу

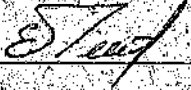
Гарант ОП

Боднарчук О. Г., д.ю.н., професор,
професор кафедри фінансового та
податкового права.

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу, протокол від «28» 08 2025 р. № 1

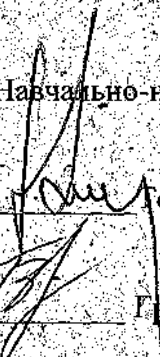
Завідувач кафедри

Чернецька О. В., доцент, к. ю. н.

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від «11» 09 2025 року № 3

Голова вченої ради ННІ права

Гончій В. В., д. ю. н., професор

Завідувач навчально-методичного
відділу

Гришук Г. В., доктор філософії

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА.....	3
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	5
4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	8
7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	12
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	14
9. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ.....	17
	19

1. ПЕРЕДМОВА

Мета навчальної дисципліни – є формування системи знань щодо забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як визначального чинника, який має базуватися на синтезованій концепції особистості, що об'єднує основні права, свободи і обов'язки в усіх їх вимірах і проявах, а також у взаємообумовленому зв'язку особистість – держава – суспільство; вдосконалення механізму забезпечення захисту прав людини на міжнародному та національному рівнях. Вивченням дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи знань, вмінь та навичок в сфері прав людини, надання цілісного уявлення про права як засадничу цінність та правовий стандарт сучасного суспільства й практично значущу категорію, забезпечену правовим захистом.

Завдання навчальної дисципліни – вбачається в набутті здобувачами вищої освіти належного рівня знань міжнародного законодавства в галузі прав людини та усвідомлення його співвідношення з нормами національного права, а також уміння творчо застосовувати його нормативні положення на практиці; вихованні у майбутніх фахівців-юристів поваги до права, формуванні у них високої правової культури та професійної етики спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни-пререквізити: «Державний розвиток в умовах загроз національній безпеці». Дисципліна-постреквізит: «Міжнародна безпека та стандарти НАТО в національній безпеці».

Методи навчання:

- за характером подачі (викладення) навчального матеріалу: словесні (лекції, дискусія, розповідь), наочні (демонстрація презентації до теми) та активні методи навчання у відповідності до спеціалізації досліджень здобувачів вищої освіти (цільова аудиторія);

- за організаційним характером навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми організації занять: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна та індивідуально-консультаційна робота, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання в системі Moodle.

Форми та засоби діагностики результатів навчання. Контроль успішності навчання здобувачів проводиться у формах поточного і підсумкового контролю. Формами поточного контролю є:

- усне опитування;
- тестування;
- розв'язання задач, виконання вправ, певних розрахунків;
- письмові модульні контрольні роботи.

Підсумковий контроль – диференційований залік.

Організація поточного та підсумкового контролю здійснюється з використанням засобів дистанційного навчання в системі Moodle.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (120 год/4 кредити ЄКТС)

Показники	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 4	Обов'язкова	
Модулів - 2	Рік підготовки	
Змістових модулів - 2	1-й	1-й
Загальні кількість годин - 120	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції	
	22 год.	4 год.
	Семінарські	
	18 год.	4 год.
	Самостійна робота	
	78 год.	110 год.
	Індивід.-консультаційна робота: 2 год.	
	Форма підсумкового контролю: диференційований залік	

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти наступними компетентностями та програмними результатами навчання:

Компетентності	Результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК05. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. ЗК06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН4. Організовувати роботу колективу, забезпечувати професійний розвиток його членів та досягнення поставлених цілей. РН8. Забезпечувати дотримання принципу гендерної рівності під час здійснення професійної діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми
навчання (120 год/4 кредити ЄКТС)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінар. заняття (год.)	Інд-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 2 заліковий кредит (60 год.)						
ЗМ 1. Поняття, юридична природа та класифікація прав людини. Міжнародні стандарти прав людини (Тема 1 -4)						
T.1	Історичні етапи правового закріплення ідеї прав людини	2	2		10	14
T.2	Поняття, природа та сутність прав людини	2	2		10	14
T.3	Правова характеристика міжнародних стандартів прав людини. Загальна декларація прав людини	2	2		10	14
T.4	Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод	4	2	2	10	18
Всього по модулю:		10	8	2	40	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
МОДУЛЬ II = 2 заліковий кредит (50 год.)						
ЗМ 2. Регіональні механізми захисту прав людини (Теми 5 – 8)						
T.5	Європейська система захисту прав людини. Інституційні органи Ради Європи	4	2		10	16
T.6	Міжамериканська система захисту прав людини	2	2		10	14
T.7	Африканська система захисту прав людини	2	2		10	14
T.8	Права людини в правовій доктрині України. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.	2	4		10	16
Всього по модулю:		10	10		40	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Разом годин з курсу:		22	18	2	78	120

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти заочної форми
навчання (120 год/4 кредити ЄКТС)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінар. заняття (год.)	Інд-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 2 заліковий кредит (60 год.)						
ЗМ 1. Поняття, юридична природа та класифікація прав людини. Міжнародні стандарти прав людини (Тема 1-4)						
T.1	Історичні етапи правового закріплення ідеї прав людини				10	10
T.2	Поняття, природа та сутність прав людини				15	15
T.3	Правова характеристика міжнародних стандартів прав людини. Загальна декларація прав людини	1	1		15	17
T.4	Міжнародні механізми процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод	1	1	2	10	14
Всього по модулю:		2	2	2	50	56
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
МОДУЛЬ II = 2 заліковий кредит (50 год.)						
ЗМ 2. Регіональні механізми захисту прав людини (Теми 5 – 8)						
T.5	Європейська система захисту прав людини. Інституційні органи Ради Європи	1	1		22	24
T.6	Міжамериканська система захисту прав людини				10	10
T.7	Африканська система захисту прав людини				10	10
T.8	Права людини в правовій доктрині України. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів	1	1		20	22
Всього по модулю:		2	2		62	66
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Разом годин з курсу:		4	4	2	110	120

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Поняття, юридична природа та класифікація прав людини. Міжнародні стандарти прав людини

Тема 1. Історичні етапи правового закріплення ідеї прав людини

План лекційного заняття

1. Формування концепції прав людини у світовій політико-правовій думці.
2. Витоки прав людини: античність, середньовіччя, епоха Відродження.
3. Ідеї прав і свобод людини у новій історії.
4. Особливості становлення ідеї прав людини в історії українського народу.

План семінарського заняття

1. Права людини у перших політико-правових актах XVII – XVIII ст.
2. Права людини у період від буржуазних революцій до Другої світової війни.
3. Права людини з часу прийняття Статуту ООН і донині.
4. Становлення ідеї прав людини в історії українського народу.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Ідея прав людини у Давній Греції. Погляди Сократа, Платона, Аристотеля, їх попередників та послідовників на права людини в державі.
2. Природно-правові погляди мислителів Давнього Риму щодо свободи та рівності всіх людей. Філософські вчення Цицерона, Сенеки, Марка Аврелія, Плутарха та інших про державу, закони та права людей, як теоретичні засади для подальшого розвитку юридичних положень про природні права та свободи людини.
3. Подальший розвиток ідей про права людини в працях мислителів, філософів, державних діячів, юристів середньовіччя та класицизму: Томаса Гоббса, Гуго Гроція, Джона Локка, Жан-Жака Руссо, Іммануїла Канта, Томаса Пейна, Джеремі Бентама та ін.
4. Основні принципи та постулати перших політико-правових актів про права людини XVII – XVIII ст., які містять англійська Петиція про права (1628 р.), Білль про права (1689 р.), Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки (1776 р.), французька Декларація прав людини і громадянина (1789 р.), Біль про права Сполучених Штатів (1791 р.).
5. Становлення ідеї захисту прав людини від буржуазних революцій до Другої світової війни.
6. Сучасний етап розвитку прав людини з часу прийняття Статуту ООН до наших днів.
7. Особливості становлення ідеї прав людини в історії українського народу.

Рекомендована література: [1; 3; 4; 15; 25; 37]

Тема 2. Поняття, природа та сутність прав людини

План лекційного заняття

1. Поняття і принципи прав людини. Права людини і права громадянина. співвідношення та відмінні риси.
2. «Покоління» прав людини. Доктринальні класифікації прав людини. Позитивні та негативні, абсолютні та відносні, матеріальні та процесуальні, природні, невід'ємні та невідчужувані, громадянські (особисті), політичні, соціальні, економічні та культурні права людини.
3. Сучасне міжнародне право: відновлення ідеї людських прав.
4. Універсальність прав людини та культурний релятивізм.

План семінарського заняття

1. Поняття прав людини та права громадянина.
2. Принципи прав людини.
3. Традиційне міжнародне право: доктрина «невтручання».
4. Сучасне міжнародне право і права людини.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Співвідношення принципів захисту прав людини, суверенітету та невтручання у внутрішні справи. Проблема «гуманітарної інтервенції».
2. Міжнародна правосуб'єктність фізичної особи: доктринальні дискусії.
3. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо захисту прав людини.
4. Міжнародне право прав людини як галузь сучасного міжнародного права.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 6, 12, 15, 25, 37]

Тема 3. Правова характеристика міжнародних стандартів прав людини.

Загальна декларація прав людини

План лекційного заняття

1. Міжнародні універсальні джерела права в галузі прав людини.
2. Передумови, зміст та юридична природа Загальної декларації прав людини (1948 р.).
3. Міжнародні пакт про громадянські та політичні права людини (1966 р.). Комітет з прав людини.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.). Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.

План семінарського заняття

1. Загальна декларація прав людини як втілення ідеї Просвітництва.
2. Статус Загальної декларації прав людини.
3. Значення та вплив Декларації на становлення універсальної системи захисту прав людини.
4. Міжнародні пакт про громадянські та політичні права людини (1966 р.).
5. Комітет з прав людини.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.).
7. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Міжнародні універсальні джерела права в галузі прав людини.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.).
3. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.
4. Міжнародно-правові документи універсального спеціалізованого значення в галузі захисту прав людини (Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 р., Міжнародна конвенція про запобігання злочину апартеїду і покарання за нього 1973 р., Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання 1984 р., Конвенція про права дитини 1989 р. і т.д.).

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 30, 31, 34, 36, 37]

Тема 4. Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод

План лекційного заняття

1. Статут ООН і концепція прав людини.
2. Рада з прав людини, як допоміжний орган ГА ООН.
3. Процедури розгляду індивідуальних повідомлень відповідно до резолюцій 1235 та 1503 ЕКОСОР.
4. Повноваження Верховного комісара ООН з прав людини.
5. Конвенційні (договірні) органи контролю за виконанням міжнародних угод з прав людини: Комітет з прав людини, Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет проти катувань, Комітет з прав дитини.

Комітет із захисту прав сіх трудящих мігрантів та членів їх сімей; Комітет з прав інвалідів.

6. Захист прав людини у межах спеціалізованих установ ООН: МОП, ЮНЕСКО, ВОІВ, ВООЗ.

План семінарського заняття

1. Міжнародні універсальні та регіональні джерела права в галузі прав людини.
2. Статут ООН про права людини.
3. Рада з прав людини як допоміжний орган Генеральної Асамблеї ООН.
4. Повноваження Верховного комісара ООН з прав людини.
5. Повноваження спеціалізованих установ ООН у галузі захисту прав людини.
6. Універсальна судова система захисту прав людини.

Індивідуально-консультаційна робота (підготувати ессе)

1. Тенденції та нові виклики концепції прав людини в умовах глобального інформаційного суспільства.
2. Роль верховенства права у реалізації та захисті прав людини.
3. Місце правосуддя у системі засобів захисту прав людини.
4. Юрисдикційність спорів та захист прав людини: що змінюється у сучасності?
5. Проблеми захисту прав людини під час конфліктів.
6. Співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Механізми контролю Комісії з прав людини (1946 р. – 2006 р.) та її Підкомісії з питань заохочення і захисту прав людини.
2. Процедура розгляду індивідуальних повідомлень відповідно до резолюції 1235 та резолюції 1503 ЕКОСОР. Діяльність Комісії ООН щодо статусу жінок.
3. Універсальна судова система захисту прав людини: Міжнародний Суд ООН, Міжнародний кримінальний суд.

Рекомендована література: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 30, 32, 33, 34, 36, 37]

Змістовний модуль 2. Регіональні механізми захисту прав людини (Теми 5 – 8)

Тема 5. Європейська система захисту прав людини. Інституційні органи Ради Європи

План лекційного заняття

1. Діяльність статутних органів Ради Європи в сфері захисту прав людини.
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.
3. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення.
4. Виконання рішень ЄСПЛ в Україні.

План семінарського заняття

1. Принципи європейського права в сфері захисту прав людини.
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.
3. Додаткові протоколи.
4. Європейський Суд з прав людини: юрисдикція та компетенція.
5. Європейська соціальна хартія.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Нормативний зміст Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р.
2. Європейський суд з прав людини.
3. Комісар Ради Європи з прав людини.
4. Огляд практики Європейського Суду з прав людини.
5. Європейська соціальна хартія.
6. Діяльність ОБСЄ в сфері захисту прав людини (Бюро з прав людини та демократичних інститутів, Комісар у справах національних меншин).

38] **Рекомендована література:** [1; 2; 3; 5; 6; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 21; 26; 36; 37;

Тема 6. Міжамериканська система захисту прав людини

План лекційного заняття

1. Правові джерела міжамериканської системи захисту прав людини: Статут Організації американських держав, Американська декларація прав і обов'язків людини, Американська конвенція про права людини (1969р.).
2. Міжамериканська комісія з прав людини.
3. Міжамериканський Суд з прав людини.

План семінарського заняття

1. Статут Організації американських держав.
2. Американська декларація прав і обов'язків людини.
3. Американська конвенція про права людини (1969р.).

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Складіть схему «Порядок звернення до Міжамериканського Суду з прав людини».
2. Складіть порівняльну-правову таблицю міжамериканської та європейської системи захисту прав людини.
3. Здійсніть аналіз статті «Наділення юридичної особи правами людини: практика Міжамериканського Суду з прав людини: порівняльний аналіз» (доступ до статті: http://vjhr.sk/archive/2018_1/part_1/26.pdf)

Рекомендована література: [1; 3; 4; 15; 26; 31; 34]

Тема 7. Африканська система захисту прав людини

План лекційного заняття

1. Специфіка Африканської концепції прав людини.
2. Африканська хартія прав людини і народів (1981р.): структура, особливості, концептуальні новації.
3. Африканська Комісія з прав людини і народів: порядок формування, склад, функції, процедура роботи.
4. Африканський Суд з прав людини.
5. Становлення міжарабської системи захисту прав людини.
6. Арабська хартія прав людини (переглянута) (2004р.): особливості, переваги та недоліки порівняно з попередніми документами універсального та регіонального характеру.
7. Арабський комітет з прав людини.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Відобразіть схематично специфіку Африканської континентальної концепції прав людини.
2. Проаналізуйте діяльність Африканського Суду з прав людини.
3. Дайте письмову відповідь на питання «Особливості діяльності Арабського комітету з прав людини».
4. Становлення та розвиток міжарабської системи захисту прав людини.
5. Діяльність Арабського комітету з прав людини.

Рекомендована література: [1; 3; 4; 15; 25; 31; 34]

Тема 8. Права людини в правовій доктрині України.

Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів

План лекційного заняття

1. Загальна характеристика національного механізму реалізації загальновизнаних прав людини.
2. Конституційний суд і захист прав людини.
3. Судовий захист прав людини.

4. Співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.
5. Захист прав людини в умовах збройних конфліктів.

План семінарського заняття

1. Особливості національного механізму реалізації загальновизнаних прав людини.
2. Правовий статус Конституційного Суду України. Інститут конституційної скарги.
3. Співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.
4. Захист прав людини в умовах збройних конфліктів.
5. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у забезпеченні належної реалізації прав і свобод.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Уповноважений Президента України з прав дитини.
2. Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю.
3. Уповноважений Президента України у справах кримськотатарського народу.
4. Застосування національних, регіональних та універсальних механізмів захисту прав в умовах конфліктів.
5. Женевські конвенції (1949 р.).

Рекомендована література: [1; 3; 4; 15; 15; 25; 26; 32; 33; 34; 36; 37; 38; 39]

6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Міжнародне право прав людини як галузь сучасного міжнародного права.
2. Поняття та види міжнародно-правових механізмів та процедур захисту прав людини.
3. Співвідношення принципів захисту прав людини, суверенітету та невтручання у внутрішні справи. Проблема «гуманітарної інтервенції».
4. Міжнародна правосуб'єктність фізичної особи: доктринальні дискусії.
5. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо захисту прав людини.
6. Ідея прав людини у Давній Греції. Погляди Сократа, Платона, Аристотеля, їх попередників та послідовників на права людини в державі.
7. Природно-правові погляди мислителів Давнього Риму щодо свободи та рівності всіх людей. Філософські вчення Цицерона, Сенеки, Марка Аврелія, Плутарха та інших про державу, закони та права людей, як теоретичні засади для подальшого розвитку юридичних положень про природні права та свободи людини.
8. Подальший розвиток ідей про права людини в працях мислителів, філософів, державних діячів, юристів середньовіччя та класицизму: Томаса Гоббса, Гуго Гроція, Джона Локка, Жан-Жака Руссо, Іммануїла Канта, Томаса Пейна, Джеремі Бентама та ін.
9. Основні принципи та постулати перших політико-правових актів про права людини XVII – XVIII ст., які містять англійська Петиція про права (1628 р.), Біль про права (1689 р.), Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки (1776 р.), французька Декларація прав людини і громадянина (1789 р.), Біль про права Сполучених Штатів (1791 р.).
10. Становлення ідеї захисту прав людини від буржуазних революцій до Другої світової війни.
11. Сучасний етап розвитку прав людини з часу прийняття Статуту ООН до наших днів.
12. Особливості становлення ідеї прав людини в історії українського народу.
13. Поняття і принципи прав людини. Права людини і права громадянина: співвідношення та відмінні риси.
14. «Покоління» прав людини. Доктринальні класифікації прав людини. Позитивні та негативні, абсолютні та відносні, матеріальні та процесуальні, природні, нерідкісні та невідчужувані, громадянські (особисті), політичні, соціальні, економічні та культурні права людини.
15. Сучасне міжнародне право: відновлення ідеї людських прав.

16. Універсальність прав людини та культурний релятивізм.
17. Принципи прав людини.
18. Традиційне міжнародне право: доктрина «невтручання».
19. Сучасне міжнародне право і права людини.
20. Міжнародні універсальні джерела права в галузі прав людини.
21. Поняття, структура та значення Міжнародного Білдо про права людини.
22. Роль Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права в системі захисту соціальних прав людини.
23. Специфіка прав, закріплених у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права.
24. Роль Статуту ООН у забезпеченні співробітництва держав у галузі захисту прав людини.
25. Механізми контролю Комісії з прав людини (1946 р. – 2006 р.) та її Підкомісії з питань заохочення і захисту прав людини.
26. Процедура розгляду індивідуальних повідомлень відповідно до резолюції 1235 та резолюції 1503 ЕКОСОР. Діяльність Комісії ООН щодо статусу жінок.
27. Універсальна судова система захисту прав людини: Міжнародний Суд ООН, Міжнародний кримінальний суд.
28. Міжнародні регіональні джерела права в галузі прав людини.
29. Основні угоди Ради Європи в галузі прав людини.
30. Документи Європейського Союзу з прав людини: Хартія Європейського Союзу про основні права (2000р.); Шенгенські угоди.
31. Документи Співдружності Незалежних Держав з прав людини.
32. Структура (складові елементи) Європейської системи захисту прав людини: система Ради Європи, основні механізми НБСЄ/ОБСЄ, система Європейського Союзу.
33. Основні міжнародні акти з прав людини Ради Європи.
34. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950р.).
35. Рамкова конвенція про захист національних меншин (1995р.).
36. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (1992р.).
37. Європейська конвенція про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню та покаранню (1987р.).
38. Європейський суд з прав людини.
39. Порядок (процедура) звернення індивіда до Європейського суду з прав людини. Юридична сила та виконання постанов Страсбурзького суду.
40. Конвенційно-договірні органи контролю за дотриманням прав людини в Раді Європи: Консультативний комітет РКЗНМ; Комітет експертів ЄХРМ; Європейський комітет з питань запобігання катуванням.
41. Сутність механізму людського виміру.
42. Бюро з демократичних інститутів і прав людини. Верховний комісар у справах національних меншин. Представник з питань свободи засобів масової інформації.
43. Місії ОБСЄ та інші види присутності на місцях.
44. Європейська соціальна хартія (1961р.) – нормативна основа захисту економічних і соціальних прав європейських громадян.
45. Специфіка та структура контрольного механізму ЄСХ (переглянутої) (1996 р.)
46. Становлення принципу захисту прав людини у Європейських співтовариствах та в Європейському Союзі.
47. Практика Суду Європейського Союзу щодо захисту прав і основних свобод людини і громадянина.
48. Поняття та види прав людини, що підлягають захисту в ЄС. Правовий статус громадянина ЄС.
49. Хартія основних прав Європейського Союзу: структура та особливості.
50. Правові джерела міжамериканської системи захисту прав людини: Статут Організації американських держав, Американська декларація прав і обов'язків людини, Американська конвенція про права людини (1969р.).
51. Міжамериканська комісія з прав людини: статус та функції.

52. Міжамериканський Суд з прав людини: обсяг юрисдикції та повноваження.
53. Специфіка Африканської континентальної концепції прав людини.
54. Африканська хартія прав людини і народів (1981р.): структура, особливості, концептуальні новації.
55. Африканська Комісія з прав людини і народів: порядок формування, склад, функції, процедура роботи.
56. Африканський Суд з прав людини.
57. Становлення міжарабської системи захисту прав людини.
58. Арабська хартія прав людини (переглянута) (2004р.): особливості, переваги та недоліки порівняно з попередніми документами універсального та регіонального характеру.
59. Арабський комітет з прав людини.
60. Загальна характеристика національного механізму реалізації загальновизнаних прав людини.
61. Конституційний суд і захист прав людини.
62. Судовий захист прав людини.
63. Виконавча влада і захист прав людини.
64. Адміністративна юстиція і захист прав людини.
65. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
66. Уповноважений Президента України з прав дитини.
67. Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю.
68. Уповноважений Президента України у справах кримськотатарського народу.
69. Стіввідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.
70. Захист прав людини в умовах збройних конфліктів.
71. Захист прав людини в умовах «гібридних конфліктів».
72. Застосування національних, регіональних та універсальних механізмів захисту прав в умовах конфліктів.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Денна форма

Модулі	Змістовний модуль 1			
Загальна кількість балів за модулем №1	17			
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4
Семінарське заняття	3	3	3	3
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи			
Модульна контрольна робота	3			
Модулі	Змістовний модуль 2			
Загальна кількість балів за модулем №2	28			
Теми	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8
Семінарське заняття	3+3	3	3	3
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи			
Модульна контрольна робота	5			
Індивідуально-консультаційна робота	8			
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти Moodle	5			

Допуск – 25 балів.
Диференційований залік – 50 балів.
Загальна оцінка з курсу – 100 балів.

Заочна форма

Модулі	Змістовний модуль 1			
Загальна кількість балів за модулем №1	15			
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4
Семінарське заняття			5	
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи			
Модульна контрольна робота	10			
Модулі	Змістовний модуль 2			
Загальна кількість балів за модулем №2	20			
Теми	T.5	T.6	T.7	T.8
Семінарське заняття	5			5
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи			
Модульна контрольна робота	10			
Індивідуально-консультаційна робота	10			
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти Moodle	5			

Допуск – 25 балів

Диференціювання – 50 балів

Загальна оцінка з курсу – 100 балів

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях

Максимальна кількість балів отриманих здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 (5) бали (табл. 7.1). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3 (5)
Оцінюється робота здобувача, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2 (3)
Оцінюється робота здобувача, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1 (1)
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є модульні контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 (від 0 до 10) балів (табл. 7.2).

Розподіл балів за різні види завдань в межах модульної контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	1 (4)
Тестовий блок	3 (4)
Практичні завдання	1 (2)
Всього	5 (10)

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи

Індивідуально-консультаційна робота проводиться у формі реферату, презентації, проєктів або в інших формах описаних робочою програмою або методичною розробкою і оцінюється від 0 до 10 балів (табл. 7.3).

Таблиця 7.3

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Послідовність, логічність написання реферату, а також підготування по ньому презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднані, проаналізовані та узагальнені висновками.	8 (15)
Послідовність, логічність написання реферату, але без підготування презентації.	5 (8)
Не написання реферату та презентації по ньому.	0

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 50 балів за підсумковий контроль у формі диференційованого заліку.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДНУ Moodle (максимально до 5 балів).

Неформальна освіта

Таблиця 7.4

Шкала та критерії незарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
8	Індивідуально-консультаційна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalna-informalna-osvita

		(1 кредит ECTS) або більше	
3	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Одеса: Фенікс, 2019. 194 с.
2. Манукян В. І. Європейський суд з прав людини: Теорія, принципи, практика. Київ: Норма права, 2023. 596 с.
3. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. Харків: Право, 2019. 310 с.
4. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник / І. А. Шуміло. Київ: ФОН Голембовська О.О. 2018. 168 с.
5. Яцишин Н. Г. Міжнародне співробітництво держав у сфері захисту національних меншин: навч. посіб. / Н. Г. Яцишин. Держ. фіскальна служби України, Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2018. 322 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т.112).
6. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_045/print1389988659002889
7. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1389988659002889
8. Конвенція про права інвалідів від 20 грудня 2006 р. // Офіційний вісник України. 2010 р. № 17. – Ст. 3496.
9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
11. Підсумковий документ Віденської зустрічі 1986 року представників держав-учасниць Ради з питань безпеки і співробітництва в Європі, що відбулася на основі положень Підсумкового акта, які відносяться до подальших кроків після наради. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_113
12. Хартія прав людини. Збірник законодавчих актів К.. Алерта, 2019. 44 с.
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях та відповідях): навч. посіб. / [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В.Яковюка. Харків: Право, 2019. 124 с.
14. Конвенція про статус біженців. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_011

Допоміжна:

15. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Харків: Право, 2019. 494 с.

16. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч. посіб. [О. В. Сердюк, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2018. 374 с.

Інформаційні ресурси Інтернет:

17. Європейська комісія: URL: <http://ec.europa.eu/>
1. Європейська Рада: URL: <http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>
2. Європейський Парламент: URL: <http://www.europarl.europa.eu/>
3. Європейський соціально-економічний комітет: URL: <http://www.eesc.europa.eu/>
4. Законодавство ЄС: URL: <http://www.transport-ukraine.eu/docs/27>
5. Міжнародна організація праці: URL: <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
6. Національна академія наук України (головний портал): URL: <http://www.nas.gov.ua/Pages/default.aspx>
7. Національна академія правових наук України: URL: <http://www.apnu.kharkiv.org/>
8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
9. Офіс Ради Європи в Україні: URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>
10. Офіційний вісник України: URL: <http://ovu.com.ua/>
11. Офіційний сайт ЄС: URL: <https://europa.eu/>
12. Сайт даних про організації системи ООН: URL: <http://www.unsystem.org>
13. Сайт Комісії міжнародного права: URL: <http://www.un.org/law/ilc>
14. Сайт міжнародних договорів: URL: <http://treaties.un.org/>
15. Сайт Міжнародного кримінального суду: URL: <http://www.icc.org>
16. Сайт Міжнародного Суду ООН: URL: <http://www.icj-cij.org>
17. Сайт ООН: URL: <http://www.un.org>
18. Суд ЄС: URL: <http://curia.europa.eu/>
19. Урядовий портал (сданий веб-портал органів виконавчої влади України): URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Міжнародні видання:

20. Acceptance of individual complaints procedures for Ukraine // United Nations Human Rights Office of the High Commissioner for Human Rights. Retrieved from: URL: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=UK&Lang=EN
21. African Youth Charter: URL: <https://au.int/en/treaties/african-youth-charter>
- American convention on human rights: URL: <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm>
22. Arab Charter on Human Rights 2004: URL: <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/02/2-01/arabhuman-rights-revised.xml>

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри міжнародного права та права
Європейського Союзу
від _____ 20__ р. № _____

Укладач

О. В. Чернецька, к.ю.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного
права та права Європейського Союзу

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

(протягом 5 років після затвердження або до затвердження освітньої програми)

Навчальний рік	Дата засідання кафедри	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП